

Posudek na Dizertační práci

MUDr Eva Koubská: Lymfom centrálního nervového systému v obraze magnetické rezonance.

Posuzované téma zpracovala autorka v rámci doktorského studijního programu NEUROVĚDY, který prováděla na 1. Lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Její školitelkou byla Doc MUDr Hana Malíková, PhD.

Rozsah předložené dizertace

Vlastní text dizertační práce má 73 stran, v nichž je obsaženo 9 stran literatury, o celkem 78 citacích. K tomu je v tvrdých deskách formátu A4 svázáno dalších 28 stran, obsahujících 3 původní práce neuroradiologického zaměření. Kapitoly dizertační práce jsou kromě Úvodu rozděleny na Cíle a hypotézy, Soubor a metody (na celkem 11 stranách), Výsledky (50 stran), Diskusi (9 stran), Závěr a Abstrakty v češtině a angličtině. Jsou vloženy 3 kazuistiky. Obrázků je 19, mnohé z nich komponované ze 4 snímků, tabulek je 7 a 1 diagram.

Metodika a výsledky

Dizertační studie si zadala dvě hypotézy:

1/ primární a sekundární lymfom CNS by měly mít na základě shodné histologické podstaty tytéž morfologické charakteristiky.

2/ primární lymfom CNS je vysoce žádoucí odlišit ve standardních MRI vyšetřeních od glioblastomu. Je to možné?

Studovaná skupina primárních lymfomů CNS (PCNSL) vycházela z 64 osob, jejichž histologie byla ověřena stereotakticky (76,6%), otevřenou biopsií (10,9%), nebo z operačního resekovaného vzorku (12,5%). Skupina je dále správně členěna na pacienty imunokompetentní, kompromitované a dále na léčené kortikoidy již před prvním vyšetřením, nebo bez terapie. Ve srovnávané skupině sekundárních lymfomů (SCNSL) bylo 21 osob, z nichž 19 mělo známý systémový lymfom a u 2 se jednalo v mozku o první záchyt systémového onemocnění. Skupina glioblastomů obsahovala 54 osob.

Magneticko-rezonanční vyšetření (MRI) zahrnovalo u všech sledovaných pacientů T2WI fast spin echo, FLAIR, T1WI spin echo nativně a po i.v. podání Gadolinia. K tomu bylo vyšetřeno u 35 osob s primárním lymfomem, u 18 se sekundárním lymfomem a u 51 osob s glioblastomem CNS MRI vážené difuzí. Jako charakteristiky MRI nálezu byly sledovány: Lokalizace, počet lézí, jejich infiltrativní povaha, syčení po kontrastu, zásah tumoru do mening, endymu či hlavových nervů, postižení bazálních ganglií a corpus callosum a nako-nec

intratumorální krvácení. U 43 pacientů bylo provedeno ještě kontrolní MRI, které dovolilo analýzu progresu či regrese a dále změny v charakteru enhancementu.

Nejčastějším klinickým příznakem u lymfomů (bylo jich vyhodnoceno 85) byl shledán organický psychosyndrom, a to zejména majoritně u imunokompromitovaných pacientů. Glioblastomy (vyhodnoceno 54) se naopak projevovaly úvodně intrakraniální hypertenzí a poruchou hybnosti.

Jádro práce, totiž **morfologické charakteristiky MRI nálezů lymfomů přinesly nejnápadnější zjištění v lokalizaci - supratentoriální (62%), v homogenním sycení kontrastem (61%), v restrikci difuze alespoň v některé části tumoru (98%) a v dotyku s povrchem mozku (87%)**. V dynamice růstu byla zjištěna progresu u osob bez kortikoterapie v 66,7%, proti pouhým 16,1% u osob na kortikoidní medikaci. Pouze u těchto medikovaných nemocných byly také nalezeny změny v charakteru sycení kontrastem. **Rozdíl mezi primárními a sekundárními lymfomy CNS našla autorka pouze v četnosti nálezů restringované difuze, a to ve prospěch častější přítomnosti (97%) u primárních (proti 77,8% u sekundárních)**. Pečlivě sledované rozdíly v afekci hlavových nervů mají pro malá čísla nízkou výpovědní hodnotu.

Diferenciace primárních lymfomů CNS proti glioblastomu bude pro praxi největším přínosem této analýzy. Ukázalo se, že **výhradně supratentoriální lokalizace svědčí pro glioblastom (98%, $p < 0,001$), podobně jako nehomogenní typ sycení (0%, $p < 0,001$), přítomnost nekrózy (88,9%, $p < 0,001$), krvácení do tumoru (44,4%, $p < 0,001$) a ohraničenost léze (0%, $p < 0,001$)**. Lymfomy se naopak vyznačují častějším postižením optických drah a difuzně infiltrativním růstem. Autorka dále sdružila nejnápadnější difference sledovaných tumorů do kombinací, které pak dávají již spolehlivou diferenciálně diagnostickou charakteristiku: nejvíce solitární supratentoriální lokalizace s nehomogenním sycením pro glioblastom a více-četné infiltrativní léze s homogenním sycením pro lymfom. Výsledek jí tak posloužil k sestavení stromového diagramu k doporučení diagnostiky v praxi.

Tři kazuistiky ilustrují bohatou proměnlivost nálezů v lékařské praxi, včetně prvního případu, kde průtahy s ošetřením ložiska přinesly paradoxně nejen změnu diagnózy ale tím i léčebné strategie.

Hodnocení vědeckého charakteru

Studovaný soubor nemocných, ve 3 skupinách, byl dostatečně početný, aby výsledky přinesly zodpovědné závěry (celkem 139 osob). Věkové mediány skupin, v maximálním rozmezí 7 let, činí soubor homogenním. Autorka vyhodnotila časový odstup od prvních příznaků do MRI a od prvního MRI do histologické verifikace. Správně popsala vizuální charakteristiky MRI nálezů a uvedla jejich precizní statistickou významnost. Výsledky jsou předloženy přesvědčivě, koncizně a exaktně.

Téměř 80 prací použité literatury je adekvátně citováno a autorka je v Diskusi uvádí do vztahu s výsledky svých analýz. Navíc dokládá příčiny rozporuplných výsledků jiných autorů, kteří měli ve svých souborech některé historické slabiny; jejich konečné diagnózy například

nebyly postaveny na histologickém vyšetření vzorků. V posledním odstavci také uvádí limity svého výzkumu, které jsou však podstatné pouze v poměru k budoucím aspiracím lidstva.

Z minimálního počtu překlepů stojí za zmínku jen plurál nn. vestibulocochleares na str. 32, místo „...cochlearii“.

Otázky k obhajobě

Z údaje o dosahování typických lézí lymfomu k meningám a endyemu (ve Vašem souboru prakticky 90%) by vyplývalo, že máme očekávat nález lymfomových buněk v likvoru. Toto se v literatuře popisuje pouze ve 40 – 60%. Také proteinorhachie je referována ve studiích jako zvýšená jen ve 40 – 67%, přesto, že perivaskulární šíření s nepřítomnou hematoencefalickou bariérou by k tomu při dosahu na povrch mozku disponovalo.

Ke zmínce, že MRI výsledky byly hodnoceny dvěma radiology se hodí doplnit, kdo byl ten druhý záslužný a zda někdy došlo k diskrepancím. Ke statistické analýze by se hodilo uvést jejího autora.

Před 20 – 30 lety byla vůdčí léčbou lymfomů CNS radioterapie. Později opuštěna nikoli pro nedostatečnou účinnost, ale pro pozdní následky v podobě postradiační encefalopatie. Přesto zůstává na mnohých pracovištích k aktivnímu použití u osob, které z nějakých důvodů nejsou vhodné /nechtějí chemoterapii. U Vás nikdo takový nebyl?

Závěr

Autorka předložila ve své dizertační práci významné téma, zpracované svědomitými metodami a kvalitní statistikou. Technická kvalita svázané práce je vysoce elegantní. Výstupy zpracované analýzy jsou dobře prakticky využitelné v radiologické rutině tumorů centrálního nervového systému.

Autorka prokázala, že splňuje podmínky k udělení titulu PhD. Dosáhla vysoké odbornosti v radiologii a zpracováním posuzovaného souboru osvědčila svou schopnost solidní vědecké práce.

Doporučuji proto, aby dle § 47 Zákona o Vysokých školách č. 111/98 Sb, jí byl udělen akademický titul doktora, PhD.

2.12. 2019

Prof. MUDr Pavel Kalvach, CSc, FEAN

Neurologická klinika 3.LF a FNKV

Šrobárova 50, 100 34 Praha 10